64. ՂԼԵԳՅԶԻՆ

Ընում ա, չընում մին ղլեգյզի։ Էտ ղլեգյզին օրը ըշխադում ա, օրը՝ օտում։

Մին դոնում կործ չի ինում, վեր անե։ Նըզացած փոքսը սկսում ա փչել, կրակեն յրա յա տնում մին պղնձե ջամ։ Փոքսըն էնքան փչում ա, վար ջամը սկսում ա կյըրմրելը։

Էտ վախտդ մին տղա կյալիս ա ասում. — Ուստա՛, էտ ջամը խե՞ յրս տհենց անում, մղափուն չի՞։

Ուստան ասում ա. — Ա՛ բալա, վեչ մին պեն չիկա, վեր զիրավ ինիմ։

Էտ տղան ասում ա. — Դե վեր տհենց ա, տու փոքստ փչի, յրես քյրեզ հետե պան ըմ ճըրլական։

Ղլեգյզուն էտ փոքսը փչիլ ա տամ, վար ջամը ըսկսում ա կյըրմըրելը, էտ տղան ասում ա. — Ուստա՛, տու աշկերտ հոփ կալ։

Ուստան աշկերը հոփ ա օնըմ, բուրդան էգ տղան ջուբան մին պան ա [illegible]ում, ջամը քցում, ասում ա. — Դե ուստա, ջամտ վեր կալ։

Ուստան ջամը վեր ա օնում, սուչցնում մին քանե մունուտանը ետը տեսնում ա ջամը վրեսկե յա տեռալ։

Ուստան եր ա կենում էտ տղեն կլխավը շոռ տամ, կյամ կոխկեն նստում։

Էտ տղան ասում ա. — Ուստա՛, տար վրեսկե ջամը բզարումը խարշի, պեր օտենքյ, ետավ էլա վրեսկե ջամ կշինինքյ։

Ուստան տանում ա էտ վրեսկե ջամը բըզարումը խարշում,

օտելի պաներ առնում, պիրում, օտում ըն։ Սկսում ըն էտ տղան նան-ուստան ուրուր նհետ ապրելը։ Ամմա ուստեն մին մար ա ընում։ էտ մարը շատ փիս կնեգյ ա ընում։

էտ տղան ուստեն ասում ա. — Քու մար փիս կնեգյ ա, պեր տղրնես փոխինքյ։

էտ տղան նան ուստան քյինում ըն շենին ղրաղեն մին տոն-ճարում, մեչին ապրում, ըստեղ էլ աշխադում։ էտ տղան նան ղլեգյ-չին շատ հարուստոթուն ըն կյուտում։ Ղլեգյչին էտ տղենան թաքուն ուրան օղտերեն վրեսկավ պեռնում ա, փախչում։

Ուստան վար քյինում ա, ինքյն էլ եր ա կենում հետան քյինում հրսնում, ասում. — Ուստա, ինձ հի՞նչ կտաս, վար ասեմ վրեսկեն վըրդեղ ա յըմ պիրալ։

Ղլեգյչին ասում ա. — Ասի։

էտ տղան ասում ա. — Դե վար տհենց ա տու ասի, տեսնամ խե՞ յրս ինձանա փախչում։

էտ վախտը ղլեգյչին ասում ա. — Քշերս ըրաղումս տեսնում ըմ իմ մար հրիշտրակ տառած եկալ ա քու պկեդ չոքալ, ասում ա. «Խե՞ յրս իմ տղան ինձանա հանալ», ասում ի. «Յրես փախչիմ, կյամ քյրեզ ազադիմ»։ Դե ասի, տեսնամ վրեսկեն վըրդե՞ղա յրս պիրալ։

Տղան ասում ա. — Դե մին պան խոսկ տոր, վար ասեմ։

Ուստան ասում ա. — էս օղտերը պեռնած քյրեզ կտամ, թաքյ ասիս վրեսկուն տեղը,— համ ասում ա, համ էլ տղին վռազցնում, ասում, — դե ասե, շուտ ըրա։

Տղան ասում ա. — Քյրեզ մատաղ, մին պատառ սպասի ըսը-լական ըմ։— Ասում ա.— Ուստա, վախըմ ըմ ասիմ, ամմա էտ պաները ինձ չիտաս։

էտ վախտը ղլեգյչին հրիշտրակ ա տառնում, էտ տղեն պկեն չոքում, տղան վերչին շունչումը ասում ա. — Կացի ասիմ։ Ասում ա, թա հիշտե՞ղա յա վրեսկին ստացալ։

Քշերեն փիս վախտն ա ինում, տղեն թողում ա ըտեղ, ինքյը քյինում։

Շատ ա քյինում, թա խրեգյ, էտ ղլեգյչուն ուրան կործն ա։ Քյի-նալիս հղրցումը տեսնում ա, մին քոչ։ էտ քոչը քյինալիս վախտը մին ըրախա յա քոչան վեր ընգնում։

էտ վախտը ուստան քյինում ա էտ ըրախան վեր օնում, ասում. — Լաց մի ընիլ, ինձ նհետ եք քյինանք։

Շատ ըն քյինամ, թա խրեգյ, հասնում ըն ընդեղ, վրդեղ վար

վըեսկե կա։ Տեսնում ըն վեսկեն մին պեցո̈ւր սարի կլխե յա, էնքան պեցիր ա, վար էդ վախտը ուստան կլո̈խը պցրցնում ա, վար դիրի պեցիր եշի, փափաղը կլխան վեր ա ընգնում, ետ ա տա̈ռնում փափախը յոր օնի, էտ վախտը ընդրա հետան տո̈ւս ա կյա̈լիս օխտը կլխանի մին դև։

Դևն ասում ա. — Տու հի՞նչ օնես ըստեղ, ասի տեսնամ, տու յի՞ր, վար իմ ախպոր տղան խեխտեցիր, քշերեն կեսումը, հղցումը թաղեցիր։

Օխտը կլխանե դևը սպանում ա ղլեգյշում, համ էլ ասում. — Տու քյինա̈ իմ ախպոր կոշտը, թող նա կյա։

Ըտրանիա ետը դևը քյինո̈ւմ ա, ըտրա ախպոր տղան կյա̈լիս ա։

էտ վախտը էտ տըղան մին օղտ ա մորթում, կաշին հանում, կարում, մեշուկ շինում, էն խոխան մեշին տինո̈ւմ ըռեխը կապում։

էն խոխեն ասում ա. — Ցըես ճո̈ւճո̈ւ յըմ ըննա̈կան, ղուշերը կյլա̈կան ըն քյըեզ տանին էն քերծեն պտոկը։ Վեր քյըեզ տանեն ընդեղ հասցնեն, թուղլական ըն քարեն պտկեն։ էն վախտը տու կկտկըտըցնես օղտին մորթեն, ղուշերը քյըեզ կհանեն։

Միշև էն վախտը, վար խոխան քերծեն կլո̈խը չար պցըրա̈ցած, քերծեն չորս ղոլին ճո̈ւր չիկար։ էդ տղան վար պցրա̈ցավ քերծեն պտոկը, ընդրա չորս ղոլը ճո̈ւր տա̈ռավ։

Տրանից մին խրեգյ ետը տեսնում ա, վար էդ ճրերեն տեղը կրտրած կլխնեքյ, մարթիքյ, մեյիդնի յըն եր տա̈ռա̈ծ։

Վախտին էտ տղան էտ խուխեն ասել ա, վար էտ քերծին հասնե, ո̈ւրա̈ն կանչի։

էտ վախտը էտ րախան ծեն ա տալիս էն տըղեն։

էտ տըղան տական պադասխանում ա. — Հե՛յ,— ասում ա,— ըտեղին վըեսկան վեր ածե։

էտ խոխան էնքան վըեսկե յա վեր ածում, վար էտ տըղան մտածում ա, թա̈ հո՞ւնց բիդի տանի։ Վըեսկեն օղտերը պեռնում ա, էտ խոխին թողում սարին պտկեն, ինքյը հղե ինո̈ւմ, քյինում։

էտ խոխան մին խրեգյ սպասում ա, ետավ ետ ա տա̈ռնում կանչում։

Տեսնում ա վեչ մին սա̈ս չի կյա̈լիս, շատ ա վախում, աչկերը հոփ ա օնում, ճո̈ւրը ընգնում, լըղընալավ տո̈ւս ա կյա̈լիս ցամաքը, տեսնում էտ տըղան կա վե՛չ։ Շատ ա վախում, լա̈ց ա ինո̈ւմ, ծվում, ծկլթում, կլոխ յոր օնում մին ղոլի յրա քյինում։

Շատ ա քյինում, թա̈ խրեգյ, մին էլ տեսնում ա մին շենի ղըրաղե մին իշեղ ա ըրևում։ էտ լո̈ւսին յրա քյինո̈ւմ ա, տեսնում մին

տոն։ Ընդեղ ապրում ին թաքավերին օխաը ըխճկերքը, էտ տանը տոնը թակում ա, տոնը պեց ըն անում։

Էտ տըղան ասում ա. — Կարելի՞ յա։

Ըխճկերքյը ասում ըն.—Կարելի յա, տու կինիս մեղ ախպեր։

Էտ ըխճըկերքյը էտ տղեն սիրում ըն ուրանց հալալ ախպոր նման։

Էտ ըխճկերքյը սկսում ըն պատմելը, թա — Մեր հար Հայաստանեն թաքավերն ա, էս սհաթես թաթարներեն նհետ կռեվ ա անում, ամման էրկու ամսանը մին ուրան զորքերը ըղարկում ա, մըեզ տեսնում ըն, մըղանա խարար տանում հորս։ Ասում ըն հենց մհեկ վախտն ա, էս էրկու օրը կյլական ըն, մըեզ էլ տննական ըն հորս կոշտը։

Հենց էտ խուսելիս վախտը զորքերը կյալիս ըն, տռանը պըրնոտվում։ Զորքերան մին զինվեր կյալիս ա, ասում. — Ըխճկե՛րքյ, պդրստվեցեքյ, վար էքյուծ քյննական ընք ծեր հոր կոշտը։

Էտ վախտը մեծ ախճիգյըն ասում ա. — Լավ կինի, դե քյինի, հի՞նչ ը՞ս կաղնալ, իմ հար կլսի, քյըեզ կսպանե։

Էտ վախտը էտ զինվերը տուս չի կյալիս, ասում ա. — Ցրես քյըեզ մատաղ, թողեր ծեր կուճուր ըխճկանը մոտ մնամ, մեռնում ըմ ընդրան հետե։

Էտ մեծ քերը շատ ա նղանում, ուշունց ա տամ, ասում.—Կորի, շոն, շան տղա, քու ռեխտ հի՞նչ ա, վար թաքավերեն ըխճկանը նհետ ղրուց անես, էդ ասել ըս, էլ ասես վե՞չ։

Ամմա էտ տղան շատ ա դաշանք անում, վեր էն կուճուր ըխճըկանը նհետ մնա։ Էտ վախտը, էտ կուճուր ախճիգյը տանան տուս ա կյալիս, տեսնում էտ տղան դաշանք անում։ Էտ կուճուր ըխճկանը մթկումն էլ ա ինում, վեր էտ տղեն նհետ ման կյա։ Էտ կուճուր ախճիգյը էդ վախտը քյինում ա էտ տղեն վզավը փըթաթվում, պըշպըշորում։ Ըտրա մեծ քերը ռազի յա կրենում, վեր ուրուր քըշտի մնան։

Էտ վախտը մեծ քերը տրանց տանում ա երեսունըիննինշի օթախը, ասում. — Ըտեղ մնացեքյ։

Ըտրանք ըտեղ են մնում, ամմա մնացած ըխճկերքյը քյինում ըն ուրանց ախպորը կոշտը, զրուց անում ուրանց անցյալին մասին։

Էտ կուճուր ախճիգյը նան զինվերը վեր քնած ըն ընում, քշեր վախտը էտ տղան եր ա կենում, ասում.— Ախճի, հի՞նչ ըս անում էս վախտ իմ քշտես, տու թաքավերի ախճիգյ, յրես մին զինվեր, վեր քու հար գյիգա՞, հի՞նչ կասե։

Էտ տղան տկլոր եր ա կենում, փախչում, քյինա՞մ թաքավերեն

կոշտը, ասում.— Թաքավերը ապրած կենա, էս քշեր լոխ զորքերը ըխճկորցըտ նհետ ապրալ ըն։ Ամմա յըես քու հավադարիմ զինվերըտ ինիլավ, քու ըխճկորցըտ անա խաբար ըմ պիրել։ Ամմա մին օց եկավ վետներս ընգավ, վար ասիմ վեչ, ամմա լավ չի, վար ասիմ վեչ, մըհեկ տու յըս գյիդում, հունց օղում ըս ըրա, էտ քու կործըտ ա։

Ըռավոտը զորքերը եր ըն կենում ըխճկորանցը ասում. — Դե սարքվեցեքյ, քյինանք ծեր հոր կոշտը։

Էտ ըխճկերքյը սարքվում ըն, պալատին աշառնին տամ ըն ուրանց ախպորը, ասում. — Էս պալատներեն օթաղնին լոխ կարող ըս քյինաս, քառասունինջի օթաղանը կըման։ Ամմա քառասուն օրանը ետը կյլական ընք։

Էտ տղան մնում ա ըդտեղ, էտ պալատեն լոխ օթախնին ա նի մնըմ, օղըմ ա քյինի քառասունինջի օթախը նի մընի... Ախեր ասում ըն զգըղա յա՞։ Մին խոսքավ էտ ախպերը քյինում ա քառասունինջի օթախը պաց անում, տեսնում մին օթախ մաշին մին փոս։ Տա նի յա մընըմ փոսին մաշը, ընդղավ քյինում, տեսնում առաշին մին բախշա յա պաց ինում, մաշին էրկու տեղ ճիրի հովուզ։ Էտ տըղան ըդտեղ նստում ա քնենքյ անըմ, թա էս հի՞նչ լավ բախշա յա։ Էտ վախտը մին էլ ա տեսնում էրկու նախշուն ղուշ թռած եկեն բազեն ծառերեն յրա նըստեցեն։ Էտ ղուշերը էտ տըղին տեսնում չին, մուտանըմ ըն հովուզեն, շորերը հանում, սկսում լըղանալը։ Էտ վախտը տրանք ըխճկերքյ ըն տանում։

Ըխճկերցը մինը մինին ասում ա. — Շուրուրնետ հենց տեղ տիրիքյ, վար կյան վեչ տանին, մըզ էլ տկլոր թողին։

Տրանք էտ տղեն տեսնում չըն, սկսում ըն արխային լղանալը։ Ամմա էտ տղեն տուր ա կյամ կուճուր ախճիգյը, էտ վախտը մեծ ախչիգյը եր ա կենում ուրան շորերը կյենում, թռչում, քյինում։ Կուճուր ախճիգյը օղում ա, թա շորերը կյենա, տեսնում ա շորերը կա վեչ։ Էտ տղան քյինում ա պալատը, հիվանդանում, թեքյ ընգնըմ։

Ըխճկերքը թաքավերեն քըշտան կյամ ըն, տեսնըմ ուրանց ախպերը հիվանդ։

Ասում ըն. — Ախպեր, հի՞նչ ա հիվանդութունըտ։

Ախպերն ասում չի։

Էտ վախտը ընդրանք ասում ըն.— Մունք գյուդում ընք հի՞նչ ա քու հիվանդութունըտ, օղում ը՞ս ասինք։—Ասում ըն.—Տու քյեցալ ըս քառասունինջի օթաղը, տրա հետե էլ հիվանդացալ ըս։

Էտ վախտը խրեգյ ա մնամ, թա՜ ախպերը մեռնե։ Օխտը քվերքը օղում ըն, թա՜ ուրա՜նց սպանին։

Էտ վախտը ախպերը ասում ա. — Քյինա՜ցի քառասունինչի օթախումը էրկու ախճիգյ տեսի, տրանցանա էտ կուճուր ըխճկանը սիրում ըմ։

Էտ վախտը քվերտինքը քյինում ըն էտ կուճուր ըխճկանը տեսնալի։ Տեսնում ըն հովուզին մեչին էտ ախչիգը լղանում ա։

Տրանց վեր տեսնում ա, ասում ա.— Եկալ ըմ լղանամ, ամմա շորերըս տարալ ըն։ Գյուդում չըմ հո՞ւ վա տարալ, արա հետե էլ կարում չըմ քյինա՜մ։

Էտ ըխճկերքյը ասում ըն. — Եք քյինա՜նք մեր տոնը։

Տրանք պուրում ըն ուրա՜նց տոնը, փսակում ուրա՜նց ախպորը նհետ, ուրա՜նք էլ քոչում ուրա՜նց երգյիրը։

Ըտրանք հասեն ուրա՜նց մուրաղեն, մունք էլ հասնինք մըեր մուրազեն։